

Leto

Poletje

Prvi poletni praznik je sv. Rešnje Telo in tedaj je že prav vroče. Praznik obhajamo s procesijami, ki so posebno v mestih lepe. Ob hišah stojе sveže zeleni brezovi mlajci, okna so polna rož, sveče gore in ob cesti stojе goste vrste ljudi, ki čakajo, da pride procesija mimo.

In slednjič pride procesija. Spredaj koraka godba, medeninasta trobila godcev se blešče, a za dolgo vrsto belo oblečenih deklic s svečami se veličastno ziblje veliko, temnordeče župnijsko bandero. Vrsta belih deklic z venci in banderci je prešla in zdaj vidimo moze, ki se trudijo s težkim banderom. Eden nese glavni drog, dva držita stranska droga, s katerim bandero podpirata. Ves čas gledajo možje navzgor, da se ne bi z banderom kam zadeli ali zateknili, in včasih zatrepeta zlat križ z žarki vrh droga. Za največjim župnijskim banderom se prikaže še dosti manjših bander raznih bratovščin ali redov in za vsakim gre dolga vrsta mož, žena ali deklet. Mnogi gredoč na glas molijo, v rokah pa nesejo težke sveče, ki jih darujejo cerkvi.

Potem nesejo pod nebom Najsvečjše. Nebo je bogato z zlatom vezeno in duhovniki so vsi v zlatih ornatih. Prav majhne deklice potresajo rože na pot, velika monštranca z belo hostijo na sredi se lesketa kakor sonce, iz kardinic se vije modrikast dim, ministrantje zvončkljajo, godba buči, ljudje pa poklekajo in sklanjajo glave. Lepo in sveto je.

Prvi gredo za nebom imenitniki, razvrščeni po časti in zaslugah, a za temi dolga, dolga vrsta drugih ljudi, dokler ni slednjič procesije konec. Gledalci se razhajajo in mnogi, ki so toliko časa stali na soncu, si brišejo pot s čela.

Tedaj se priležejo češnje, ki so prvo poletno sadje. Zgodaj so cvetele in zgodaj zore. Sredi junija jih je največ, in ker je tedaj praznik sv. Vida, pravimo: »Sv. Vid, češenj sit«. Pri tem pa ne izgovarjamo »i« kakor v besedi miza, ampak le polglasni »e«, kakor ga slišimo iz ižanskih ust v imenu »Krim« ali besedi »bik«.

Še pred češnjami so zrele rdeče jagode, hkrati s poznimi češnjami pa borovnice, s katerimi imajo otroci še več veselja. Če človek zleze na češnjo, ki slučajno ni domača, ga namreč kmalu kdo zmoti in zapodi. Jagode in borovnice pa otroci lahko berejo, kjer hočejo, in nihče jih ne podi. Le škoda, da so tako drobne in je toliko obiranjna, preden jih je za pest v usta. Borovnice tudi hudo mažejo. Otroci so od njih vsi črni okrog ust, ali tudi verice, ki jih rade obirajo, imajo tedaj črne gobčke.

V ravninah, kjer so dobri travniki, začno ljudje že kmalu po Binkoštih ali Rešnjem Telesu s košnjo. Trava je visoka, da se otrok skriva v nji, a drevje po logeh je videti skoraj kakor brez debel. Šele ko pade trava, je drevje spet višje. Med dolgimi ograbki se pomikajo vozovi, na katere nakladajo dišeče seno, med grmovjem pa teče po logeh voda, ki tedaj s posebnim vonjem vabi ljudi k sebi. Po njeni sončni gladini švigajo povodni pajki, nad tolmunom pod staro vrbo se pa spreletavajo modri in zeleni kačji pastirji, ki imajo tako ime, čeprav nimajo nikoli opravka s kačami. Kvečjemu vidijo kdaj belo-uško, ki po vodi prav tako vijugasto plava kakor bi lezla po suhem.

Po hribih kosé seveda kasneje, in marsikje samo po enkrat. V največjo košnjo pade kresni večer. Tedaj je najdaljši dan in zato pravimo, da se o kresni dan obesi. O kresu je hudo vroče, toda lepi so večeri, ko vse naokrog diši po senu in se pod črno temo drevja svetlikajo kresničke.

Na sam kresni večer zatikamo za okna kresnice, ki cveto ta čas v gozdu, a tudi v hiši nasteljemo ta večer po tleh kresnic in praproti. To je postelji

sv. Janeza Krstnika, da si lahko na nji odpočije. Če pride mimo in vidi znamenje na oknu, stopi k nam pod streho. Ta večer zažigamo tudi kresove na čast njemu, ki je napovedal Luč sveta.

Ko se zmračí, se oziramo po hribih, kje bomo zagledali prvi kres. Nebo je še svetlo, večernica miglja na

njič ugasnejo tudi ti in le srebrne zvezde se blešče nad črno zemljo. Odpravimo se spat in želimo, da bi veliki prerok res ponoči stopil v našo hišo ter se odpočil na postelji, ki smo mu jo pripravili.

Štiri dni po kresu, na Vidov dan, se nehajo šole in otroci dobe spriče-

V težko pričakovane velike počitnice . . .

Foto Ferd. Premru

njem in obrise hribov vidimo še natančno. Zdaj zakliče nekdo: »Že vidim prvega!« Pogledamo tja, kamor kaže z roko. Res, drobna rdeča pika se motno svetlika vrh hriba, ali kmalu postane bolj živa in velika. Medtem vzklikajo že drugi: »Tamle ga tudi vidim!« — »Pa tam!« — »In na onem hribu dva!«

Rdeče pike rastejo in kmalu žare po vseh hribih kresovi. Začnemo jih šteti. Kdor ima bolj bistre oči, jih našteje več, ker vidi tudi take, ki jih drugi komaj s trudom razločijo. Ali zdaj hočejo imeti še otroci svoj kres. Brž znesejo skupaj slame, trsk in dračja ter zažgo. Prešerno skačejo skozi plamen, dokler jim kres ne pogori. Medtem so jeli tudi kresovi po hribih ugašati. Zdaj je zmanjkalo tega, zdaj onega, in samo kresovi, ki so si fantje zanje posebno prizadevali, še gore. Sled-

vala. Če so dobili dobra, je veselje veliko zaradi spričevala in počitnic, ki se zdaj začno; če je pa spričevalo slabo, se mama na tihem joka, očka je siten in otrok poparjen. Počitnice se ne začno nič kaj lepo, ker človeku zmeoriti očitajo: »Letal si in skakal, učiti se pa nisi hotel!« — Ko da bi bilo učenje prav tako kratkočasno, kakor skakanje in igranje!

Tako ima mlad človek v življenju križe in težave, za katere odrasli nečejo nič več vedeti, kako so bridke. Prav je dejal otrok, ki so ga kregali zaradi slabega spričevala: »Namesto, da bi me tolažili, me pa še žalostite!«

Po košnji se začne suha vročina, v kateri zori žito. Polje, ki je bilo spomladi zeleno, je dobilo zdaj drugo barvo. Gre človek po razpokani stezi med njivami ter postoji, da si otre pot.

Nato se ozre naprej in nazaj, da vidi, kako je daleč, pa se mu zazdi, da je sredi rumenega morja, ki nima konca ne kraja. Od zemlje žehti kakor od zakurjenega parnega kotla, nad klasjem trepeta zrak, daleč na obzorju vzdiguje avtomobil s ceste dolg oblak prahu, in če se za hip ozremo v razbeljeno sonce, se nam zdi, da kaplja od njeга stolpno zlato. Z vzdihom in povešeno glavo stopimo spet dalje. Zaslepljene oči se polagoma razgledajo. Vidimo, kako izginjajo mravlje v razpoke steze, kako lazijo pikapolonice in druge žuželke po bilkah in kako čebele in čmrlji obletavajo cvetje med žitom. Nekje blizu mimo nas pa hiti prepelica po platno za Jezuščkovo srajčko, in da ne pozabi mere, gredoč nenehoma ponavlja: »Pet pedi, pet pedi...«

Steza nas je privedla na kolovoz med njivami in zdaj smo prišli na razpotje. Tu stoji lipa in poleg nje zidano znamenje. V znamenju je Marija, ki ima zlato krono na glavi in polno belih, modrih in rdečih poljskih rož pri nogah. Smehlja se, ko vidi, da polje ljudem dobro obeta, a v naročju drži Jezuščka, ki izteza ročice za pisanim metuljem. In za znamenjem počiva v dehteči lipovi senci popotnik, ki si hladi bose noge v travi.

Vroče je tedaj, da vse medli, ali tudi v najhujši vročini kmečko delo ne sme počivati, zakaj kar je zrelo, je treba požeti in spraviti. Zamujeno, bi bilo izgubljeno.

Ženjice žanjejo ječmen, ki je prvi dozorel. Bele rute imajo močno čez čelo potegnjene, da se jim manj blešči. Pridno napravljajo povesima ter polagajo nanje požeti ječmen, kolikor ga je treba za dober snop. Sklonjene delajo in le včasih se katera vzravna ter si z zagorelo laktjo zasenči oči, da se ozre po polju ali nazaj, kjer leži v senci pšenice klasja sosednje njive njeno malo dete. Potem se spet skloni in urno žanje, da je ne bi katera prehitela.

V žetvi priganja delo k delu. Za ječmenom je treba strnišče popletiti, da zraste strniščni koren, pšenico in rž je treba tudi kmalu požeti, potem njive

preorati za jesenski pridelek... Delo, samo delo! Zato je tedaj po vaseh malo ljudi doma. Če gre človek skozi vas, najde skoro vse hiše prazne. Kar more gibati in delati, je v žetvi vse na polju. Le tu in tam ždi v senci starec, ki je že preslaboten za delo, ali leži v hiši za rdeče zastrtimi okni bolnik, ki je hvaležen, če stopimo k njemu, mu prinesemo vode ali mu preberemo poglavje iz življenja svetnikov.

Pa tudi v mestih je tak čas prazno. Malo ljudi hodi po razbeljenih ulicah, zakaj kdor je le mogel, je šel na počitnice. Ta v hribe, drugi k vodi, ker je kopanje najlepši poletni užitek. Če gre človek mimo vode, ki je pripravna za kopanje, vidi v nji nič koliko ljudi. Skoro bi mislil, da se ves svet koplje in v vodi zabava. Ali ko premisli, kako malo je takih naravnih ali umetnih kopaljšč in koliko je ljudi, spozna, da jih je prav za prav le malo tako srečnih. Kmetje na poljih, delavci v tovarnah, obrtniki v delavnicah, rudarji v rovih, zidarji na stavbah, matere doma, železničarji, poštarji in brez števila drugih ljudi mora tudi poleti delati ter izkusiti, kaj se pravi: V potu lastnega obraza kruh jesti...

In vendar je poletje lep in usmiljen letni čas. Nihče ne zmrzuje ponoči, nikogar ne zebe v noge in siromak ne trpi zaradi slabe obutve, ker lahko bos hodi. Poleg tega je svet kakor bogato pogrnjena miza, ki čaka, da prisedejo in se najedo vsi lačni. Zverjad, ki je zimo prestradala, ima hrane na ostajanje, miška se naje, vrabci se nazobljejo, tudi največji reveži poleti laglje prebijejo kakor pozimi, in če drugega dobrega nimajo, uživajo vsaj senco.

Ali ljudje včasih niso dobri. Čeprav jih je poletje bogato obdarilo, godrnjajo, da bodo berači vso travo poteptali in miši ves pridelek požrle. Tako godrnjanje žali Boga Očeta, ki je ustvaril svet za vse ljudi ter namenil tudi miški in vrabcu zrno. Čelo se mu zmrača, in da ne vidi nehvaležnega sveta, ga zastre z oblaki. Svetemu Eliji je pa hudo, da je Bog Oče užaljen. Jezen

na ljudi pograbi vajeti, skoči na svoj voz in se zapodi po oblakih. Razjarjen počí z bičem, da se užge strela, in v sveti jezi zagrmi nad neusmiljenim svetom: »Kaj, taki ste, da ne privoščíte siromaku sence in miški zrna!« Grozdeče odmevajo jezne besede od hriba do hriba, svetnikovi splašeni konji zdrve po oblakih in izpod kopit se jim kreše toča, ki se usuje na zemljo.

Tedaj spoznajo ljudje, da je prišla nad nje huda ura. Preplašeni se pokesajo svoje trdosrčnosti in nevošljivosti, molijo ter zažigajo blagoslovljene šibe. Bog Oče jih sliši, in ker se kesajo, jim prizanese. Čelo se mu spet zjasni in dobrovoljno veli svetniku, naj se vrne, ker jih je že dovolj postrašil. Ubogati mora sveti Elija, ali še se huduje in njegova jezna beseda utihne šele, ko se vrne skozi nebeška vrata. Tedaj razpiha veter oblake in sonce zre na umito zelenje, rumeno polje in bele ceste.

Sredi poletja je že precej novine. Tako pravimo novim pridelkom. Od začetka je obilo solate, ki dajo deklitam lepoto, fantom pa moč. Zato je tudi mama tako lepa in očka tako močan, ker sta že v otroških letih oba rada jedla solato. Poleg solate je poleti dosti zelenega sočivja, mladega graha in stročjega fižola, v ravnini pa kumar, ki gredo posebno v hudi vročini v slast. Otroci se vesele prvih jabolok, ki so zreli o svetem Jakobu in jim pravimo zato jakobci. Ali bolj željno kakor vrtno pričakujejo marsikje poljsko novino. Prvi krompir je kmalu po svetem Petru in Pavlu, in kjer je sila, tudi novino brž omlatijo in nesejo v mlin, da je spet kruh pri hiši. Če ni sile, se ne žurijo tako in pusté žito nekaj časa v kozelcih, da še pozori. Z mlačvijo začno šele proti Veliki maši, da so s tem delom gotovi, ko je treba v drugih pasjih dneh otavo spraviti.

Po hribih je novina seveda bolj kasna kakor po dolinah. Zato pravijo za kakšen kraj, ki visoko leži, da tam pšenica pod snegom zori. Zori namreč kasno, a v hribih marsikdaj že med mašami zapade sneg, ki se pa k sreči ne drži.

Med mašami pravimo dnem od praznika Marijinega vnebovzetja ali Velikega Šmarna do praznika Marijinega rojstva ali Malega Šmarna. Med mašami je zadnji in najlepši del poletja. Še je vroče, vendar take neznosne pripeke ni več, vreme je stanovitno in sadja je že obilo. Soparica več ne zastira razgleda, blesteči se oblaki leže v dolgih ograbkih nad hribi na obzorju in drevje stoji po pospravljenih logeh mirno kakor bi premišljevalo. Rast se mu je ustavila, doseglo je višek. Še malo časa, pa bo jelo listje v senci pod krošnjam odmirati, in potem gre pot navzdol, čim dalje bolj navzdol...

Ko se med mašami za to poletje naužijemo kopanja, se odpravimo neki dan na božjo pot k Mariji. Daleč se sveti bela cerkev in od vseh strani hite romarji k nji. V cerkvi molijo otroci, da bi se v novem šolskem letu dobro učili, matere, da bi bile družine zdrave, očetje, da bi bilo dovolj zaslužka in kruha, a stare matere za pravi um in pravo pamet nam vsem ter za srečno zadnjo uro sebi. Visoko v oltarju, ki je ves v lučih, pa kraljuje Marija, stiska k sebi Jezuščka in gleda množico prošnikov pod seboj. In kdor se ozre k nji, vidi, da je pogledala prav njega. Tako se potolažen vrne.

Pred malo mašo navadno hudi navli preženejo vročino pasjih dni in kopanja je tudi za vnete kopalce konec. Voda nas ne mika več. Že plavajo po nji posamezni vrbovi lističi in mehurji, a veter mrazí kožo in drevje šelesti ne nehoma kakor bi tožilo.

Zdaj je spet šola in z njo brige in skrbi. Očka je siten, ko mora toliko denarja šteti, mama toži, da je vsako leto več nepotrebnih knjig in zvezkov, haska od učenja pa vsako leto manj. Otroci na vse to molče, ali marsikateremu se zvečer stisne srce, da bridko vzdihne: zakaj ni več poletja, ali zakaj nisem vsaj ptič, da bi lahko odletel in ne bi bil nikomur v nadlego!

Res, bridko je, ali pomoči ni. Poletja je konec, preživeli smo ga kakor v prelepih sanjah, a lepe sanje niso nikoli dolge.